

Jag minns

Julminnen från ett kontorshem på 20-talet

Ett klockarehem på landet får sin prägling av kyrkan och kyrkomusiken. Särskilt de stora högtiderna blir minnesrika därigenom. Julen i mitt barndomshem var fylld av sång och musik; de spröda tonerna från en taffel skall för mig alltid höra ihop med gemenskap, ljus och glädje.

av Birgit Edqvist

Redan vid Lucia fick vi barn börja med julförberedelser, göra julgranskarameller, klippa stjärnor av vitt papper, klistra julbonader, göra änglar av guld- eller silverpapper, tillverka små julklappar till släkten och varandra. Tiden fram till jul var ändå oändligt lång, kröp sakta fram under ändlös väntan. Den avbröts av en resa till Alingsås. Färden dit gick i tidig morgon efter häst från Ödenäs, och väl omblyttade barn och vuxna stuvades in i kälke eller vagn. Att komma till stan var ett stort äventyr på den tiden, så mycket fanns att se och undra över. Där fanns också farmor och farfar, som väntade oss med värme och god mat. Besöket i leksaksaffären på Kungsgatan var resans höjdpunkt. Det var för ett barn som sagans land, en ofattbart stor lycka.

Hemvägen blev påfrestande och tröttsam för sömniga och trötta barn, men ingen kunde sova när det dånade från isbelagda sjöar och hästens hovar dundrade mot den hårdfrusna marken. Det var alltid kallt. Fastän vi hade västar och fotpåsar av tjockt tidningspapper, som mamma sytt ihop, filter och fällar, så frös vi gruvligt och en och annan "frostetå" blev ett bestående minne av dessa timmar på vägen till eller från stan.

Någon söndag före jul fick vi barn följa med till skogen och hämta en gran. Vi hade hört H C Andersens saga om granen, och vi tyckte alltid synd om trädet, när yxan högg i stammen.

En kväll kom så det högtidliga ögon-

blick, då lådan med jultidningar skulle öppnas. Varje skolbarn hade beställt någon jultidning, och lådan kom med något bud från Norelie bokhandel. Doffen av trycksvårta och färgglada bilder kan ännu flytta mig tillbaka till det stora bordet i salen, där vi satt och med stor försiktighet bläddrade i dessa små sagoskatter. Det var Julbocken, Lilla Sessan, Sagoprinsen, Rosengull, Bland tomtar och troll, Pojkarnas eller Flickornas julbok, Indianboken, Lill-Nisse, Trisse med flera.

Man kunde vakna på natten och höra symaskinen surra. Då visste man, att mamma sydde någon julklapp till oss. Oftast var det nya kläder till dockan, eller blev det något djur av tyglappar... En elefant av grått kostymtyg "lever" ännu. En trasig docka är också ett kärt minne. Den har armar och ben av trä, som pappa snidat. De tunna av celluloid som fanns att köpa gick alltid så fort sönder.

Sista söndagen före jul var det julfest för alla skolbarnen. Det var stor glädje, ringdans, tomte och förplågnad, pepparkaka och lussekatt. Pappa läste julevangeliet, och när julsångerna sjungits och alla fått sina jultidningar, gick barnen hem i mörkret.

Så var det då äntligen jul! Kvällen före julafton badades vi i en träbalja i köket. Mycket vatten fick hämtas upp ur brunnen på gården, värmas på spisen och sedan bäras ut igen.

Julaftons morgon fick vi choklad och smörgås på sängen. Mamma och pappa sjöng "Ett barn är fött på denna dag". Vi klädde granen, satte upp julkärve till fåglarna och skottade snö. Jag kan inte minnas en enda jul utan snö! Ved skulle huggas och staplas i vedboden. Det gick åt mycket under juldagarna till spis och kakelugnar.

Timmarna gick i spänd förväntan, och när kyrkklockorna ringde in julen klockan 3 på eftermiddagen, avstannade allt arbete utomhus. Det dånade och skälvde i den frusna marken, och vi gick in till stugvärme och dopp i grytan. Där inne var bordet dukat, och många små ljuslågor speglade sig i blanka fönster mot mörkret utanför. Vi satte oss till bords, var och en hade ett eget ljus i röd kulstake, sin egen brödkaka och sin egen lilla korv. Vi knäppade våra händer, och pappa läste

Birgit Edqvist

Svenska psalmboken nummer 63, vers 1, 2, 3 och 6, och så var det äntligen riktigt jul. (Nr 63 i den gamla psalmboken.)

Julkvällen gick medan vi sjöng julsånger och läste "Lille Viggs äventyr", "Tomten" och någon av legenderna av Selma Lagerlöf. Men vi väntade förstås på tomten, och plötsligt upptäckte någon ett irrande ljus ute i mörkret. Det var tomten, som kom med sin lykta. Han knackade hårt på dörren och kom in med sin säck. Vi anade nog, att det inte kunde vara på riktigt, men besvikelsen blev ändå stor, när jag en juldag hittade totemasken med skägg och luva i farstun. Min tro på de vuxna fick sig en svår knäck.

Sedan var den härliga julaftonen nästan slut. Vi gick ut på trappan och sökte efter Betlehemsstjärnan på den mörka himmelen, fann den ibland klart lysande, men ofta doldes den av moln, och då var besvikelsen stor.

Till sist tände vi granen, sjöng våra julsånger, läste om krubban i Betlehem och kvällen avslutades med risgrynsgröt. Så litet man begrep av all den möda en husmor och mamma hade vid en högtid; allt bara fanns där, färdigt och självklart.

När vi blev lite äldre, hade julaftonen ännu en upplevelse kvar. Vi gick till kyrkan för att justera några orgelpipor, som kunde ändra sig i fuktigheten, när kyrkan sedan fylldes av folk. Klockan

Fortsättning på nästa sida

Forts.Jag minns.....

var ofta omkring tolv eller ett på natten och det var en underlig stämning att gå genom den tomma kyrkan, där ett stearinljus inte förmådde skingra mörkret. Vi hade hört berättas om de dödas julmessa vid midnatt, och när vi från läktaren sjöng julsångerna, var det lätt att föreställa sig de tysta åhörarna där nere i den stora, mörka kyrkan.

Vi väcktes till julottemorgon av att pappa spelade "Adams julsång" på den gamla taffeln, och det blev bråttom att få på kläderna och skynda till kyrkan. I alla fönster brann ljus, som lyste upp mörkret för alla julottebesökare, som ibland kom med häst och släde och bjällror på seldonen. Kyrkan var alltid fullsatt, och det var mäktigt, när alla sjöng "Var hälsad sköna morgonstund" och orgeln fick brusa med full styrka.

Juldagarna gick fort förbi i ljus och glad samvaro med släkten. Så många år har gått sedan dess, så mycket är annorlunda, men vid en grav på kyrkogården, där mina föräldrar vilar, lyser en lykta över några röda tulpaner i granriset. Jag flyr i tanken tillbaka till barndomen; finner ibland Betlehemsstjärnan, som ännu strålar lika klar och underbar.

Lygnared inför julen 1997.

Birgit Edqvist (född Henning)
Lygnared 4377, 441 95 Alingsås
0322-520 -15

